

ELFOGADÓ-BEFOGADÓ VAGY KIREKESZTŐ-ELVÁRÓ KÖZÖSSÉGI KOMMUNIKÁCIÓ?

A kommunikáció jézusi modellje

A közösségek többnyire az adott közösségbe nem tartozókkal szemben definiálják magukat. Az öndefiníció azonos a másoktól való elhatárolódással. Ez az elhatárolódás verbális és egyéb kommunikációban jelenik meg. A belső kommunikáció célja az összetartozás erősítése, a kifelé való kommunikáció célja gyakran az elhatárolódás. Van egy gyökeresen eltérő, kevésbé használt kommunikációs modell, lehetőség. Közösségsszerveződési szempontból érdemes megvizsgálni a bibliai, jézusi modellt. Jézus egyik botránya éppen abban volt, hogy nem másokkal szemben definiálta magát és az övét, hanem közösséget vállalt mindenkivel.

A keresztény eszmék átvétele [...] hatott a történelem felfogására: a keresztény ember számára Isten színe előtt minden ember egyenlő: nincs kiválasztott nép, kiváltságos faj vagy osztály, nincs egyetlen olyan közösség sem, amelynek sorsa a többinél fontosabb lenne. Minden egyén és minden nép része az isteni szándék valóra váltásának, s ennél fogva a történelmi folyamat [...] minden része ugyanannak az egésznek a része. (Collingwood 1987: 99)

Mi a mai valóság? Az egység többnyire és döntően nem jelenik meg sem a keresztények és a nem keresztények között, sem a keresztényeken belül. Nemcsak fizikai egység nincs, hanem az egységről való valódi gondolkodás sem. Vannak ökumenikus törekvések, de a fő probléma az, hogy a hívők gondolkodásában többnyire nem jelenik meg, hogy minden ember egyformán értékes Isten előtt, azaz valójában egy csoportba tartozunk. A hívők felosztják az emberiséget. Ez az elkülönülés 2000 éve megindult, már a zsidókból és a pogányokból lett korai keresztények között, és ma is tapasztalható. Különböző egyházak jöttek létre, amelyekben tulajdonképpen egyháztagsághoz kötik Isten szeretetét. Minden egyház kizárólagos tanigazságot hirdet, kivétel nélkül mindegyik azt állítja, csak ők a valódi keresztény egyház. Így jön létre az elkülönülés nemcsak egymástól, azaz a többi keresztény felekezettől, hanem elkülönülés az úgynevezett ateistáktól és más vallásúaktól is. Nézzük meg néhány bibliai idézetben az eredeti modellt!

Az őskeresztények

Ők tehát kikísértetvén a gyülekezettől, általmentek Fenicián és Samárián, elbeszélve a pogányok [= nem zsidók] megtérését; és nagy örömet szerzének az összes atyafiaknak. Mikor pedig megérkeztek Jeruzsálembe, a gyülekezet és az apostolok és a vének fogadák őket, és ők elbeszélék, mily nagy dolgokat cselekedék az Isten övelők. *Előállának azonban némely hívők a farizeusok szerzetéből valók közül, mondván, hogy körül kell metélni őket, és megparancsolni, hogy a Mózes törvényét*

megtartsák. Egybegyülenek azért az apostolok és a vének, hogy e dolog felől végezzenek. És mikor nagy vetekedés támadt, felkelvén Péter, monda nékik: Atyámfiai, férfiak, ti tudjátok, hogy az Isten régebbi idő óta kiválasztott engem miközülünk, hogy a pogányok az én számból hallják az evangéliomnak beszédét, és higgyenek. És a szíveket ismerő Isten bizonyosságot tett mellettük, mert adta nékik a Szent Lelket, miként nékünk is; És semmi különbséget sem tett miköztünk és azok között, a hit által tisztítván meg azoknak szívét. Most azért mit kísértitek az Istent, hogy a tanítványok nyakába oly igát tegyetek, melyet sem a mi atyáink, sem mi el nem hordozhattunk? Sőt inkább az Úr Jézus Krisztus kegyelme által hisszük, hogy megtartatunk, miképen azok is. Elhallgatott azért az egész sokaság; és hallgatják vala Barnabást és Pált, amint elbeszélék, mennyi jelt és csudát tett az Isten őáltalok a pogányok között. (ApCsel 15:3–12)

A kereszténységet 380-ban tette államvallássá Theodosius császár, ekkor szinte azonnal megindult a nem keresztények üldözése. Az elmúlt 2000 évben igen sokszor kötelezték az embereket a kereszténység felvételére. A reformáció sem volt mentes a vallási türelmetlenségtől, még ekkor is megtörtént más hitűek máglyára küldése. Az idézett igehelyből látjuk, hogy ez a folyamat már az őskeresztények idején is megindult, amikor a zsidókból lett keresztények a pogányokból (azaz nem zsidókból) lett keresztényekre akartak erőltetni zsidó szokásokat. Péter apostol szólal fel a keresztények egysége és egyenrangúsága mellett, aminek alapja a *közösségvállalás*.

A kereszténység már eleve egy széttagolt vallási helyzetben keletkezett, mintegy arra települt rá. Nemcsak a zsidók és pogányok éles elkülönülésére kell gondolnunk, hanem a zsidókon belül is vallási csoportokra tagolódtak a hívők. A szadduceusok csak Mózes öt könyvét (azaz a Tórát) fogadták el, a teljes zsidó Bibliát nem, és nem hittek a feltámadásban. A papság vezető rétege és az arisztokrata családok a szadduceusokhoz tartoztak, majd Jézus korára a farizeusoknak is jelentős vezető szerepe lett, ez a két csoport alkotta a szanhedrint, a vének tanácsát is. A farizeusok ('elkülönülők') szigorúan elkülönültek mindenkitől, akik szerintük nem tartottak be minden parancsolatot, azaz a pogányoktól, a vámszedőktől, a bűnösöktől, a törvényszegőktől. A samaritánusok a zsidók számára kerülendő nép volt, külön vallási kultusszal, mivel Szamaria zsidó lakosai az asszír fogság alatt és után pogány népekkel keveredtek. A zelóták egy fanatikus, a római hatalom alól akár erőszakosan is felszabadulni akaró csoport volt. Az esszéusok egy különvonult kegyességi irányzatot alkottak, egy részük a sivatagba vonult vissza, az ő hagyatékuk, ami holt-tengeri tekercsek néven vált ismertté.

Egy asztalnál a bűnösökkel

Jézussal szemben a kortársai nem egyszer kritikaként is megfogalmazták a közösségvállalását:

És lőn, amikor ő letelepedék a házban, ímé sok vámszedő és bűnös jött oda és letelepedtek Jézussal és az ő tanítványaival az asztalhoz. És látva ezt a farizeusok, mondának az ő tanítványainak: *Miért eszik ez a ti Mesteretek a vámszedőkkel és bűnösökkel együtt?* Jézus pedig ezt hallván, monda nékik: Nem az egészségeseknek van szüksége orvosra, hanem a betegeknek. Elmenvén pedig tanuljátok meg, mi az:

Irgalmasságot akarok és nem áldozatot. Mert nem az igazakat hívogatni jöttem, hanem a bűnösöket a megtérésre. (Mt 9:10–13)

Párhuzamos helyen így olvassuk: „És Lévi nagy lakomát készíte néki az ő házánál; és vala ott nagy sokasága a vámszedőknek és egyebeknek, akik ő velök letelepedtek volt. És köztük az írástudók és farizeusok zúgolódának az ő tanítványai ellen, mondván: Miért esztek és isztek a vámszedőkkel és a bűnösökkel?” (Lk 5:29–30).

A vámszedők megvetett foglalkozású emberek voltak, mivel egyrészt a rómaiakat szolgálták ki, másrészt gyakran saját hasznukra több vagy sokkal több vámot szedtek, mivel a rómaiak számára fix összeget kellett leadniuk, és ők maguk annyit tehettek még rá, amennyit akartak. Ebből származott a jövedelmük. Gyakran lettek ezért kapzsvíva, és irreálisan nagy adókat szedtek be.

Az evangéliumok azokat hívják bűnösöknek, akiket a vallási vezetők annak tartottak, átvéve a szóhasználatukat. De valójában mind bűnösök vagyunk. Jézus olyanokkal is leült egy asztalhoz, akikkel a vallási vezetők szóba sem álltak. A miéltre így válaszol: „a betegeknek van szükségük orvosra [...] a bűnösöket jöttem hívogatni megtérésre”. Jézus úgy fogalmaz: „nem az igazakat jöttem hívogatni”. Jézus azért fogalmaz így, mert igaz ember nincs, mindnyájan bűnösök vagyunk. Az emberek egy része igaznak tartja magát, de ettől még nem igazak. Mindnyájunkkal előfordul, hogy más embereket látunk bűnösöknek, ilyenkor valójában magunkat igaznak gondoljuk. Általában vakok (vagy gyengénlátók) vagyunk saját hibáinkra és vétkeinkre.

Jézus tehát az önelégült vallási vezetőket, az elkülönülő zsidó csoportokat éppúgy hívogatta, mint a paráznákat, vámszedőket, pogányokat. Jézus tudja, hogy ami gyógyít, az az együttlét, a szeretet.

A vérfolyásos nő meggyógyul

És egy asszony, ki vérfolyásban volt tizenkét esztendőől fogva, és bár minden vagyonát az orvosokra költötte, senki meg nem tudta gyógyítani, hátulról hozzá járulván, illetve az ő ruhájának peremét; és azonnal elállá vérének folyása. És monda Jézus: Ki az, aki engem illete? És mikor mindnyájan tagadták, monda Péter és akik ő vele valának: Mester, a sokaság nyom és szorongat téged, és azt mondod: Ki az, aki engem illete? Jézus pedig monda: Illete engem valaki; mert én észrevettem, hogy erő származék ki tőlem. Mikor pedig látta az asszony; hogy nem maradt titokban, reszkette előjöve és előtte leesvén, megjelenté néki az egész sokaság előtt, miért illette őt, és hogy azonnal meggyógyult. És ő monda néki: Bízál leányom, a te hited megtartott téged; eredj el békességgel! (Lk 8:43–48)

Ez a betegség társadalmilag jelentett megvetett státust, tudniillik a zsidó vallásban nem lehet vérző embert megérinteni, kerülni kell. A vérző ember nem vehet részt társadalmi, vallási eseményeken. Betegsége miatt 12 éve elkülönülésre volt ítélve ez az asszony. Jézus tudta, hogy ki érintette meg, talán csak szerette volna, ha mindenki látja, hogy nem kell elkülönülnünk senkitől, és ezért várta meg, míg megszólal. És így a gyógyulásáról is tudomást szerezhettek a tanítványok és a tömeg.

Egy Kenyér, egy Test vagyunk

Pál apostol a közösséget így fogalmazza meg:

Mert egy a kenyér, egy test vagyunk *sokan* [gr. *a sokak* 'mindenki']; mert mindnyájan az egy kenyérből részesedünk. Tekintsétek meg a test szerint való Izráelt! Akik az áldozatokat eszik, avagy nincsenek-e közösségben az oltárral? [...] Miképen én is mindenkinek mindenben kedvében járok, nem keresvén a magam hasznát, hanem a sokaságét, hogy megtartassanak. (1Kor 10:17–18, 33)

A *kenyér* szó szimbólum. Jézust nevezi a Biblia testi-lelki kenyérnek, azaz testi-lelki tápláléknak: Ő az Élet Kenyere. Krisztusban vagyunk egy közösség. Krisztusban van az életünk.

Egy másik közös étkezés, Példázat az elveszett juhról

Közelgetnek vala pedig őhozzá [Jézushoz] a vámszedők és a bűnösök mind, hogy hallgassák őt. *És zúgolódának a farizeusok és az írástudók*, mondván: Ez bűnösöket fogad magához, és velök együtt eszik. Ő pedig ezt a példázatot beszélé nékik, mondván: Melyik ember az közületek, akinek ha száz juha van, és egyet azok közül elveszt, nem hagyja ott a kilenczvenkilenczet a pusztában, *és nem megy az elveszett után, mígnem megtalálja azt? És ha megtalálta, felveti az ő vállára, örülvén.* És haza menvén, egybehívja barátait és szomszédait, mondván nékik: Örvendeztetek énvelem, mert megtaláltam az én juhomat, amely elveszett vala. (Lk 15:1–6)

Az elveszett juh és a jó pásztor képe végigvonul a Biblián: „Mert így szól az Úr Isten: *Ímé, én magam keresem meg nyájamat, és magam tudakozódok utána*” (Ezék 34:11). A bárányok nem találnak máshogy haza, csak ha a pásztor utánuk megy. Ezért jött utánunk, az emberiség után Jézus a Földre, és ma is ezért jön mindig utánunk, mindennap egyesével mint bárányai után – ez az Ő békéltető szolgálata. Jézus szóbeli és fizikális kommunikációja is befogadó. Nem elváró. Az elvárás tulajdonképpen azonos a kirekesztéssel.

Példázat a tékozló fiúról

A példázat zárását így olvassuk:

Ő [a tékozló fiú bátyja] pedig felelvén, monda atyjának: *Ímé ennyi esztendőttől fogva szolgálok néked, és soha parancsolatodat át nem hágtam: és nékem soha nem adtál egy kecskefiat, hogy az én barátaimmal vígadjak. Mikor pedig ez a te fiad megjött, aki paráznákkal emésztette föl a te vagytonodat, levágattad néki a hízott tulkot. Az pedig monda néki: Fiam, te mindenkor énvelem vagy, és mindenem a tiéd! Vígadnod és örülnöd kellene hát, hogy ez a te testvéred meghalt, és feltámadott; és elveszett, és megtaláltatott.*” (Lk 15:29–32)

Mert azért jött az embernek Fia, hogy megkeresse és megtartsa, *ami elveszett.*” (Lk 19:10)

A tékozló fiú bátyja nem örült annak, hogy testvére hazatért. Gyakran úgy véljük, mások bűnösebbek nálunk, és büntetést érdemelnek. Ezen vélekedésünk mögött az áll, hogy éppen magunkat jónak vagy legalábbis jobbnak tartjuk. A Biblia ezért foglalkozik olyan sokat azzal, hogy különféle megfogalmazásokban elmondja, mindnyájan önzők (bűnösök) vagyunk. Nincs többféle önzés. Különbség csak az önzés és a szeretet között van. A kis önzés is önzés és a nagy önzés is önzés. Jézus az úgynevezett hegyi beszédében éppen ezért mondja, hogy aki haragszik, éppannyira bűnös, mint aki öl – mert mindkettő mögött ugyanaz a romlott szív áll mint felbujtó (Mt 5:21–22).

A parázna nő megkeni Jézus lábait, Példázat a két adósról

Kéré pedig őt egy a farizeusok közül, hogy ővele egyék; annakokáért bemenvén a farizeus házába, leüle enni. És ímé a városban egy asszony aki bűnös vala, mikor megtudta, hogy ő a farizeus házában leült enni, hoza egy alabástrom szelencze drága kenetet. És megállván hátul az ő lábainál sírva, könnyeivel kezdé öntözni az ő lábait, és fejének hajával törlé meg, és csókolgatá az ő lábait, és megkené drága kenettel. Mikor pedig ezt látta a farizeus, aki őt meghívta, monda magában: Ez, ha próféta volna, tudná ki és miféle asszony az, aki őt illeti: hogy bűnös. És felevén Jézus, monda néki: Simon, van valami mondani valóm néked. És az monda: Mester, mondjad. Egy hitelezőnek két adósa vala: *az egyik adós vala ötszáz pénzzel, a másik pedig ötvennel. És mikor nem volt nékik miből megadni, mind a kettőnek elengedé. E kettő közül azért, mondd meg, melyik szereti őt jobban?* Felevén pedig Simon, monda: Azt gondolom, hogy az, akinek többet engedett el. És Jézus monda néki: Igazán ítéltél. És az asszonyhoz fordulván, monda Simonnak: Látod-e ez asszonyt? Bejövék a te házadba, az én lábaimnak vizet nem adál: ez pedig könnyeivel öntöze az én lábaimat, és fejének hajával törlé meg. Engem meg nem csókolál: ez pedig az időtől fogva, hogy bejöttem, nem szünt meg az én lábaimat csókolgatni. Olajjal az én fejemet meg nem kentet: ez pedig drága kenettel kené meg az én lábaimat. Minekokáért mondom néked: Néki sok bűne bocsáttatott meg; mert igen szeretett; akinek pedig kevés bocsáttatik meg, kevésbé szeret. És monda annak: Megbocsáttattak néked a te bűneid. És akik együtt ülének vele az asztalnál, kezdék magukban mondani: Ki ez, hogy a bűnőket is megbocsátja? Monda pedig az asszonynak: A te hited megtartott téged. Eredj el békességgel! (Lk 7:36–50)

Jézus ezzel a példázatával azt világítja meg, hogy aki életében nagyobb mélységbe jut el, az hálásabb bír lenni Isten szabadításáért.

A szeretet

A szeretet a Biblia tanításában nem pusztán érzelem, hanem gondolati, kommunikációs és cselekedeti hozzáállás egy másik emberhez. Egy viselkedési mód. Jézus így beszél a szeretetről: „*Amit akartok azért, hogy az emberek tiveletek cselekedjenek, mindazt ti is úgy cselekedjétek azokkal; mert ez a törvény és a próféták*” (Mt 7:12). Ennek fordítottja is igaz: ne tegyük másokkal, amit mi sem szeretünk, ha velünk megtesznek! Ennél azonban még mélyebb Jézus ezen tanítása. Arról is szól, hogy amit szeretnénk elérni, hogy a

másik tegyen, kezdjük el mi tenni! Ez az egyetlen hatékony nevelési módszer – a példamutatás. Ha szeretnénk, hogy valaki türelmesebbé váljon, kezdünk el mi türelmesebbek lenni!

A második nagy parancsolatot Jézus így mondja (az első Isten szeretete): „A második pedig hasonlatos ehhez: Szeresd felebarátodat, mint magadat [uez.: 3Móz 19:18]. E két parancsolattól függ az egész törvény és a próféták” (Mt 22:39–40).

A *szeretet* szót sokféle jelentésben használjuk. Az ember önző módon szereti önmagát, hiszen felöltözik, hogy ne fázzon, eszik, hogy ne legyen éhes, iszik, hogy ne szomjazzon, megpihen, ha elfárad – azaz elég sokat szeretgetjük magunkat ily módon. Jézus arra hív bennünket, hogy másnak is azt a szép almát kívánjuk adni, amit magunknak kívánunk.

Senkinek semmivel ne tartozzatok, hanem csak azzal, hogy egymást szeressétek; mert aki szereti a felebarátját, a törvényt betöltötte. Mert ez: Ne paráználkodjál, ne ölj, ne orozz, hamis tanubizonyságot ne szólj, ne kívánj, és *ha valamely más parancsolat van, ebben az ígében foglaltatik egybe: Szeressed felebarátodat mint magadat*. A szeretet nem illeti gonosszal a felebarátot. Annakokáért a törvénynek betöltése a szeretet. (Rm 13:8–10)

Mert az egész törvény ez egy ígében teljesedik be: Szeresd felebarátodat, mint magadat. (Gal 5:14)

Új parancsolatot adok néktek, hogy egymást szeressétek; *amint én szerettelek titeket, úgy szeressétek ti is egymást. Erről ismeri meg mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok*, ha egymást szeretni fogjátok. (Jn 13:34–35)

A másik különbnek tartása

Teljesítsétek be az én örömömet, hogy egyenlő indulattal [hozzáállással] legyetek, ugyanazon szeretettel viseltetvén, egy érzésben, egyugyanazon indulattal lévén; *semmit nem cselekedvén versengésből, sem hiábavaló dicsőségből, hanem alázatosan egymást különbeknek tartván timagatoknál*. [Másik fordításban: „egymást magatok felett állóknak tekintsétek”.] Ne nézze kiki a maga hasznát, hanem mindenki a másokét is. Annakokáért az az indulat [hozzáállás] legyen bennetek, mely volt a Krisztus Jézusban is. (Fil 2:2–5)

Annakokáért menthetetlen vagy óh ember, bárki légy, aki ítélsz: mert *amiben mást megítélsz, önmagadat kárhoztatod*; mivel ugyanazokat míveled te, aki ítélsz. (Róm 2:1)

Igen ritkán vagyunk abban az állapotban, hogy másokat különbeknek tartunk magunknál. Abban az állapotban meg sohasem vagyunk, hogy mindenkit, azaz bárkit különbnek bírnánk tartani önmagunknál. Többnyire önmagunkat tartjuk különbnek. A másik különbnek tartás éppen ellentéte a másik megítélésének! Amikor nem mások megítélésével foglalkozunk, akkor észrevesszük a saját hibáinkat, és amikor tudjuk, hogy önzők vagyunk, azaz hibásak, bűnösök, mivel nem másokkal foglalkozunk, őket spontán különbeknek éljük meg önmagunknál. A saját hibáink és fogyatékoságaink mélységes megismerése egyre többször eléri, hogy ne ítéljünk meg másokat.

Mivel sok embert önmagunknál különbnek tartani nehéz feladat, mindenkit (bárkit) különbnek tartani lehetetlen – mélyen megélhetjük, hogy nem tudjuk ezt megcselekedni,

és csak akkor jön bennünk létre ez az állapot, ha Jézus létrehozza azt. Ha megszabadít egy időre az egónktól.

Kirekesztés vagy befogadás

Mindazáltal *a főemberek közül is sokan hívének ő benne: de a farizeusok miatt nem vallák be, hogy ki ne rekesztessenek a gyülekezetből.* (Jn 12:42)

És ha valaki hallja az én beszédeimet és nem hisz, én nem kárhoztatom azt: mert nem azért jöttem, hogy kárhoztassam a világot, hanem hogy megtartsam a világot. (Jn 12:47)

Az emberi megoldásokkal szemben Jézus mindig befogadó, mindig értünk dolgozik, küzd. Jóvá szeret bennünket.

Minden [’mindenki’], amit nékem ad az Atya, énhozzám jó; és azt, aki hozzám jó, semmiképen ki nem vetem. [...] Felele azért Jézus és monda nékik: Ne zúgolódjatok egymás között! *Senki sem jöhet énhozzám, hanemha az Atya vonja azt, aki elküldött engem; én pedig feltámasztom azt az utolsó napon.* Meg van írva a prófétáknál: *És mindnyájan Istentől tanítottak lesznek.* Valaki azért az Atyától hallott, és tanult, énhozzám jó. (Jn 6:37, 43–45)

„És minden fiaid az Úr tanítványai lesznek, és nagy lesz fiaid békessége.” (Ésa 54:13) (Vö. Jer 31:31–34.)

„Mert nincs különbség zsidó meg görög között; mert ugyanaz az Ura mindeneknek.” (Rm 10:12a)

Mindnyájan (minden emberi lény) az Ő vezetése alatt állunk. Ő a teremtőnk és a gondviselőnk. Az újjáteremtett földön létrejön minden ember egysége. „Monda néki Jézus: *Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, hanemha énáltalam*” (Jn 14:6). Mit jelent a krisztusi út kizárólagossága? Mit jelent, hogy csak Jézuson keresztül mehetünk Istenhez?

Jézus értünk végzett szolgálata abban áll, hogy megbékítsen az Atyjával, azaz bemutassa nekünk Isten irántunk való mély, kedves, soha nem szűnő, átkaroló szeretetét. Mivel csak Isten szeretetét megélve bírunk Benne bízni, így tényleg csak Krisztuson, az Ő munkálkodásán keresztül bírunk az Atyához menni, és Istennel létezni örökre. A keresztény felekezetek kommunikációja azt állítja, hogy csak a saját útjuk a jó út, a saját dogmatikájuk, a saját liturgiájuk. Jézus azt mondja: Ő az Út. Ha egy út van, akkor mindenki a jó úton van, mert ha egy út van, akkor nincs több út. Jézus állítása szerint egy út van, Ő az út. Isten közös, minden ember Istene, aki mindnyájunkkal szövetséget kötött (Jer 31:31–34), és mindnyájunkat vezet, függetlenül attól, hogy erről mit gondolunk, illetve hogy ebből mit tapasztalunk meg.

Irodalom

Collingwood, Robin G. 1987. *A történelem eszméje*. Budapest: Gondolat.